

III. STUDII, DISCUȚII, COMENTARII (R. Moldova și Ucraina)

MECANISME JURIDICE DE REABILITARE ȘI DESPĂGUBIRE A VICTIMELOR INFRAȚIUNILOR

Conf. univ. dr. **Andrei NASTAS**,
Drd. **Andrei UNGUREANU**

Abstract

The study is generally dedicated to the research of national and international doctrine regarding the legal mechanisms for the rehabilitation and compensation of crime victims. Either way, the protection of crime victims, especially the protection and rehabilitation of victims of violent crimes, is a concern of European bodies, European states, including the Republic of Moldova. The interest in the given subject starts from reasons of social solidarity, and the goal that is pursued in this sense aims at removing or, at least, minimizing the negative consequences in the lives of people who had the misfortune of becoming victims of these acts. It is generally recognized that the intervention of criminal justice alone is not sufficient to remove the consequences of the commission of the crime. At the global level, the subject of the rehabilitation of crime victims has materialized in a series of international acts adopted over time, including the Universal Declaration of Human Rights, adopted by the UN General Assembly on December 10, 1948, the UN Convention on the Elimination of All forms of discrimination against women (CEDAW), the UN Convention against Transboundary Organized Crime (UNTOC), known as the Palermo Convention, etc. At the national level, the subject of the rehabilitation of crime victims was driven by the international and European context.

Keywords: *Criminal justice, Universal Declaration of Human Rights, rehabilitation of crime victims, legal protection of crime victims, human rights, protective measures.*

INTRODUCERE

Politica penală contemporană a majorității statelor lumii este orientată spre promovarea strategiilor de consolidare și garantare a drepturilor pe care le au victimele infracțiunilor, precum și spre instaurarea unei justiții cu caracter restaurativ¹.

---

¹ Articol științific, „Condamnarea infractorului – o măsură suficientă de satisfacție și compensare a prejudiciului moral cauzat victimei infracțiunii?”, Alina ȘAVGA, http://dspace.usm.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/6994/p-254-264_0.pdf?sequence=1&isAllowed=y, accesat la 01.08.2023.

În plus, problematica subiectului victimei infracțiunii și a compensării prejudiciilor cauzate acestora prin fapte penale este în continuă evoluție, în diverse jurisdicții.

Astfel, protecția victimelor infracțiunilor, în special reabilitarea și compensarea prejudiciilor cauzate în urma actelor infracționale, constituie o preocupare a instituțiilor statale și non-guvernamentale, a organizațiilor de nivel mondial și comunitar, precum și a membrilor de rând ai comunității. Din acest considerent, prevederile art. 23 din CPP al Republicii Moldova prevăd că dreptul procedural penal asigură drepturile victimelor ca urmare a săvârșirii infracțiunilor, a abuzurilor de serviciu, a persoanelor condamnate sau arestate nelegitim sau în caz de altă lezare a drepturilor. În acest context, prevederile art. 219 CPP a Republicii Moldova reglementează expres că persoanele fizice și juridice cărora le-a fost cauzat prejudiciu nemijlocit prin acțiunile interzise de legea penală pot intenta o acțiune civilă privitor la despăgubire prin: a) restituirea în natură a obiectelor sau a contravalorii bunurilor pierdute ori nimicite în urma săvârșirii faptei interzise de legea penală; b) compensarea cheltuielilor pentru procurarea bunurilor pierdute ori nimicite sau restabilirea calității, aspectului comercial, precum și repararea bunurilor deteriorate;

c) compensarea venitului ratat în urma acțiunilor interzise de legea penală; d) repararea prejudiciului moral sau, după caz, a daunei aduse reputației profesionale.

În această ordine de idei, rezultă că pentru înlăturarea daunelor cauzate de săvârșirea infracțiunii nu este suficientă doar intervenția organelor de drept și a justiției penale. Devine imperioasă instituirea unui sistem de măsuri de protecție și de respectare a drepturilor și intereselor victimelor infracțiunilor². Realizarea acestui sistem este posibilă, pentru început, prin adoptarea unui cadru normativ eficient care să instituie condițiile minime de compensare a prejudiciilor cauzate victimelor infracțiunilor.

MATERIALE ȘI METODE.

Dintre metodele științifico-socio-umane, cele care devin complementare, în lucrarea de față, se regăsesc: analiza actelor normative; metoda comparativă; observația, metoda examinării istorice. Au impact și metodele de cercetare precum sistematizarea și generalizarea.

---

² Nastas A., Cernomoreț S., Cazacu D., Statements by the Prism of the Criminal Law În: The Annals of „Dunărea de Jos” University of Galați. Legal Sciences. Fascicle XXVI Vol. 4, No 1, 2021, România.

REZULTATE OBTINUTE ȘI DISCUȚII

Întru atingerea scopului studiului de față, ne propunem să evidențiem faptul că **la nivel internațional**, Declarația Națiunilor Unite privind Principiile de bază în dreptul victimei crimei și ale abuzurilor de putere (1985), definește termenul de victimă ca fiind acele persoane, care în mod individual sau colectiv, au suferit orice daună, fizică sau psihică, trăiri emoționale, pierderi economice sau vătămarea substanțială a drepturilor lor fundamentale, prin acțiune sau inacțiune care încalcă legislația penală în vigoare, în cadrul statelor membre, inclusiv acele legi care stipulează abuzul ilicit de putere. În raport cu Declarația Națiunilor Unite nominalizată anterior, Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane reglementează noțiunea de victimă sub aspectul infracțiunii traficului de ființe umane.

Ținem să evidențiem faptul că conceptul de „victimă” a infracțiunii este unul omniprezent în practica Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO), având în vedere că Curții Europene a Drepturilor Omului i-a revenit sarcina să stabilească semnificația termenului în discuție. Acest lucru este determinat de faptul că termenul de „victimă” nu este definit de CEDO, însă este remarcat doar în două articole din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, mai exact, în art. 5 pct. 5, care reglementează dreptul la libertate și la siguranță³, precum și în art. 34 cu privire la cererile individuale⁴.

Cu referire la Cauza *Vallianatos și alții c. Greciei*⁵, remarcăm faptul că noțiunea de „victimă” este interpretată de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului într-o manieră autonomă, în măsura în care calitatea de victimă atribuită persoanei în prerogativa dreptului intern al unui stat nu are și nu poate avea o pondere crucială pentru Curte. Mai mult, ea nu este ținută de calificarea atribuită unei persoane în dreptul intern. Astfel, rămâne la latitudinea Curții de a aprecia și de a decide dacă unei persoane îi poate fi atribuită calitatea de „victimă”.

Urmează a evidenția faptul că textul CEDO scoate în evidență mai multe categorii de victime. Potrivit jurisprudenței CEDO, noțiunea de victimă desemnează

³ Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, art. 5 pct. 5: „Orice persoană, victimă a unei arestări sau dețineri în condiții contrare dispozițiilor acestui articol, are dreptul la reparații”. A se vedea: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf, accesat la 25.06.2023.

⁴ Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, art. 34: Curtea poate fi sesizată, printr-o cerere, de orice persoană fizică, organizație neguvernamentală sau grup de particulari care se pretind victime ale unei încălcări de către una dintre Înaltele Părți Contractante a drepturilor recunoscute în Convenție sau în Protocoalele sale. Înaltă Parte Contractantă se angajează să nu împiedice prin nicio măsură exercițiul eficace al acestui drept”. A se vedea: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf, accesat la 25.07.2023.

⁵ A se vedea *Case of Vallianatos and Others v. Greece* [GC], Applications nos. 29381/09 and 32684/09, Judgment of 7 November 2013, § 47. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-128294>, accesat la 25.07.2023.

persoana sau persoanele afectate direct sau indirect de o pretinsă încălcare a unui drept garantat de Convenție. Așadar, Curtea Europeană a Drepturilor Omului face o distincție clară între victime directe⁶ și victime indirecte⁷. Rezultă că victimele directe sunt persoanele cărora li s-au adus atingere în mod nemijlocit printr-o măsură/printr-un act/printr-o faptă. În raport cu victimele directe, victimele indirecte sunt persoanele care au o legătură cu victima directă (dispărută sau decedată) și, în virtutea acestei calități, au anumite drepturi și interese.

Cu toate acestea, în jurisprudența Curții Europene mai este întâlnit și conceptul de „*victimă potențială*”. În doctrina și jurisprudența unor state această categorie de victimă semnifică deja nu doar cel care suferă un prejudiciu, dar, de asemenea, și cel care suferă de o acțiune sau situație. În rezultat, calitatea de victimă este recunoscută unui număr tot mai mare de persoane⁸. În cazul de față, putem delecta la ipostaza căreia poate fi un străin care face obiectul unei decizii de expulzare care încă nu a fost executată, iar în ipoteza executării acestei decizii, persoana riscă să fie supusă în țara de destinație unor tratamente contrare art. 3⁹ din Convenție ori să sufere o încălcare a drepturilor garantate de art. 8¹⁰ din Convenție.

Sub aspectul drepturilor victimelor, în cazul „*victimei potențiale*”, specialiștii nu mai vorbesc despre „repararea prejudiciului sau pagubei victimei”, dar despre „repararea victimei”, care reflectă cu siguranță ideea că victima este o persoană afectată, în trup și în autonomie, care ar avea interes să fie reparată¹¹. În cazul de

⁶ A se vedea Cauza Mereuța c. Republica Moldova, unde Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că omiterea termenului de punere sub învinuire a bănuitului de către autoritățile statului a condus la încălcarea art. 3 din Convenție (care garantează interzicerea torturii, pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante) sub aspect procedural.

⁷ A se vedea Cauza Magnitskiy și alții c. Rusiei, unde Curtea Europeană a Drepturilor Omului a admis că, dacă pretinsa victimă a unei încălcări a decedat în timpul procedurilor judiciare, atunci o rudă apropiată sau un moștenitor ar putea continua, în principiu, procedura, pentru că persoana are un interes suficient în cauză.

⁸ Xavier Pin. Les victimes d'infractions: définitions et enjeux. Éditions Pédone: Archives de politique criminelle, 2006/1 n° 28, p. 51.

⁹ Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, art. 3 cu privire la interzicerea torturii: „Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante”. A se vedea: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf, accesat la 25.07.2023.

¹⁰ Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, art. 8 cu privire la respectarea vieții private și de familie: „Pct. 1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale. Pct. 2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acesta este prevăzut de lege și constituie, într-o societate democratică, o măsură necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și a libertăților altora”. A se vedea: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf, accesat la 25.07.2023.

¹¹ Articol științific, Compensarea prejudiciilor victimelor infracțiunilor, Vladimir GROSU, p. 163, http://dspace.usm.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/6986/p-161-167_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y, accesat la 25.07.2023.

față, preluăm poziția doctrinarului Xavier Pin care susține existența unui curent doctrinar, care se bazează pe principiul precauției, care militează pentru o eventuală responsabilitate detașată de orice prejudiciu determinat¹².

Pentru a conchide cele menționate anterior, rezultă că victima reprezintă subiectul pasiv al infracțiunii căruia i-a fost cauzat un prejudiciu fizic (vieții, sănătății și libertății fizice), moral (umilirea cinstei și demnității) sau material în urma acțiunilor altor persoane, comportamentului său, evenimentelor ori altor întâmplări¹³.

Cu referire la cele menționate anterior, susținem faptul că protecția victimelor infracțiunilor¹⁴, în special protecția și rehabilitarea victimelor infracțiunilor săvârșite cu violență, constituie o preocupare a organismelor europene, statelor europene, inclusiv a Republicii Moldova. Interesul față de subiectul dat pornește de la rațiuni de solidaritate socială, iar scopul care este urmărit în acest sens vizează înlăturarea sau, cel puțin, minimizarea consecințelor negative în viața persoanelor ce au avut neșansa de a deveni victime ale acestor fapte. Este general recunoscut faptul că intervenția doar a justiției penale nu este suficientă pentru a înlătura consecințele survenite în urma comiterii infracțiunii.

La nivel mondial, subiectul privind rehabilitarea victimelor infracțiunilor s-a materializat într-o serie de acte internaționale adoptate de-a lungul timpului, printre care: Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a ONU de la 10 decembrie 1948¹⁵, Convenția ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW)¹⁶, Convenția ONU împotriva criminalității transfrontaliere organizate (UNTOC), cunoscută sub denumirea Convenția de la Palermo¹⁷, Convenția Internațională cu privire la drepturile

---

¹² Xavier Pin. Les victimes d'infractions: définitions et enjeux. Éditions Pédone: Archives de politique criminelle, 2006/1 n° 28, p. 51.

¹³ Bujor V., Miron I., *Violența: abordare socio-criminologică a problemei*, Revista de criminologie, drept penal și criminalistică, anul 2004, nr. 3-4.

¹⁴ Ghid practic pentru profesioniști din domeniul justiției, drepturile victimelor infracțiunilor la rehabilitare și compensare, 2022, <https://www.osce.org/files/f/documents/4/c/525762.pdf>, accesat la 01.08.2023.

¹⁵ Adoptată și proclamată de Adunarea generală a O.N.U. prin Rezoluția 217 A (III) din 10 decembrie 1948, publicată la 30-12-1998 în M.O. al RM la rubrica Tratatate Internaționale Nr. 1 art. 12. A se vedea, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115540&lang=ro, accesat la 01.08.2022.

¹⁶ Această Convenție a fost adoptată de ONU la 18.12. 1979, ratificată de Republica Moldova la 28.04.1994, și prevede eliminarea discriminării față de femei în viața politică și publică a țării și în special, pentru a le asigura drepturi, în condiții de egalitate cu bărbații.

¹⁷ Această Convenție a fost adoptată de ONU la 15.11.2000, ratificată de Republica Moldova la 17.02.2005, și prevede următoarele drepturi pentru victimele infracțiunii: - asistență și protecție, îndeosebi în caz de amenințare cu represalii sau de intimidare. - proceduri corespunzătoare pentru a permite victimelor unor infracțiuni să obțină reparații. - de a face în așa fel încât opiniile și preocupările victimelor să fie prezentate și să fie luate în considerare în stadiile corespunzătoare ale procedurii penale începute împotriva autorilor unor infracțiuni, într-un mod care să nu aducă prejudicii drepturilor apărării.

copilului de la New York, din 20 noiembrie 1989¹⁸, Principiile directe referitoare la prevenirea crimei și la justiția penală în contextul dezvoltării și al unei noi ordini economice internaționale, adoptate de Congresul al VII-lea al ONU pentru prevenirea crimei și tratamentul delincvenților de la Milano, 26 august-6 septembrie 1985¹⁹, Declarația Națiunilor Unite privind principiile fundamentale ale justiției pentru victimele infracțiunilor și abuzului de putere, adoptată de Adunarea Generală a ONU (29 noiembrie 1985)²⁰, Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante (Rezoluția 39/46 din 10 decembrie 1984)²¹, Ansamblul Regulilor Minime ale Națiunilor Unite cu privire la Administrarea Justiției Juvenile („Regulile de la Beijing”), Ghidul Națiunilor Unite pentru Justiție în probleme cu participarea Copiilor Victime și Martori ai Infracțiunilor²².

La nivel european, subiectul privind reabilitarea victimelor infracțiunilor s-a materializat într-o serie de acte internaționale adoptate de-a lungul timpului, printre care: Convenția europeană privind despăgubirea victimelor infracțiunilor săvârșite prin violență (Strasbourg, 24 noiembrie 1983), Recomandarea R(85)11 a Comitetului de Miniștri privind poziția victimei în cadrul dreptului penal și al procedurii penale (28 iunie, 1985), Comunicarea Comisiei Europene „Victimele infracțiunilor în Uniunea Europeană – reflecții privind standarde și acțiune” (14 iulie 1999), Decizia-cadru a Consiliului European privind poziția victimelor în procedura penală (15 martie 2001), Cartea verde „Compensarea victimelor infracțiunilor” a Comisiei Europene (28 septembrie 2001), Directiva Consiliului Europei nr.2004/80/EC privind despăgubirea victimelor infracțiunilor (20 aprilie 2004), Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia (5 aprilie 2011), Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (11 mai 2011), Directiva 2011/99/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind ordinul european de protecție (13 decembrie 2011), Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European

---

¹⁸ Adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989. Intrat în vigoare la 20 septembrie 1990, publicat la 30-12-1998 în M.O. al RM, la rubrica Tratatelor Internaționale, nr. 1, art. 52 și prevede dreptul la recuperare fizică și psihologică și reintegrarea socială a copiilor, victime ale unei forme de neglijență, exploatare sau abuz, de tortură sau pedeapsă ori tratamente crude, inumane sau degradante ori victime ale unui conflict armat.

¹⁹ A se vedea <http://probativne.gov.md/files/getfile/156>, accesat la 01.08.2023.

²⁰ A se vedea https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0229_RO.html, accesat la 01.08.2023.

²¹ Aprobata de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 10 decembrie 1984 (Rezoluția 39/46). A se vedea <https://stoptorture.humanrightsembassy.org/attachments/article/57/Conventia%20impotriva%20torturii.pdf>, accesat la 01.08.2023.

²² A fost adoptată de Consiliul Economic și Social al O.N.U. prin Rezoluția 2005/20 din 22 iulie 2005 și prezintă liniile directorii - cadru normativ ce urmează a fi utilizat pentru a ameliora protecția copiilor victime și martori ai infracțiunilor.

și a Consiliului de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității (25 octombrie 2012).

La nivel național, subiectul privind rehabilitarea victimelor infracțiunilor a fost impulsionat de contextul internațional și european²³.

Prin urmare, rehabilitarea victimelor infracțiunilor s-a materializat într-o serie de acte normative printre care:

1) *Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25.02.1998* – garantează despăgubirile și modul de compensare a victimelor de către stat, pentru prejudiciile cauzate de acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, procuraturii și instanțelor judecătorești.

2) *Legea cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal nr. 105 din 16 mai 2008* - prevede la art. 22 lit. (c) asigurarea unui venit decent până la găsirea unui loc de muncă pentru partea vătămată într-o cauză penală asociată unor infracțiuni grave, în special cele clasificate drept grave sau excepțional de grave.

3) *Legea cu privire la rehabilitarea victimelor infracțiunilor nr. 137 din 29 iulie 2016* a introdus pentru prima dată în legislația națională un mecanism concret pentru a acorda victimelor infracțiunilor o despăgubire materială din partea statului pentru prejudiciul suferit. Art. 1 alin. (3) definește victima infracțiunii ca fiind persoana vătămată, psihic sau fizic, care suferă suferință emoțională sau pagube materiale cauzate direct de infracțiune. Definiția include în continuare soțul, copiii și persoanele aflate în îngrijirea persoanei decedate.

4) *Legea cu privire la mediere nr. 137 din 03.07.2015* – stabilește, la art. 21 alin. (1) și art. 22 alin. (1), că medierea poate fi inițiată de către oricare dintre părți, din proprie inițiativă, precum și la recomandarea autorităților publice, instanțelor judecătorești sau organului de urmărire penală, iar desfășurarea medierii se întemeiază pe cooperarea părților și utilizarea de către mediator a unor metode și tehnici specifice, bazate pe comunicare și negociere.

5) *Legea cu privire la probațiune nr. 8 din 14.02.2008* are ca scop prevenirea recidivei de infracțiune, reglementează asistența și consilierea în vederea reintegrării în comunitate a subiecților probațiunii.

6) *Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie nr. 45 din 01.03.2007* – constituie un mijloc juridic adecvat pentru prevenirea și combaterea violenței în familie fac parte din politica națională de ocrotire și sprijinire a familiei și reprezintă o importantă problemă de sănătate publică pentru: a) consolidarea, ocrotirea și sprijinirea familiei, b) pentru asigurarea respectării principiilor fundamentale ale legislației cu privire la familie, c) recunoașterea egalității de gen între femei și bărbați drept elementul-cheie în prevenirea violenței asupra femeilor.

---

²³ Cernomoreț S., Nastas A., Individualizarea pedepsei și interesele victimei. În: Conferința științifico-practică națională „Reabilitarea victimelor infracțiunii”, dedicată aniversării a 75 de ani de la fondarea Universității de Stat din Moldova, 2022.

7) *Legea privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane nr. 241 din 20.10.2005* - vizează prevenirea și combaterea traficului de ființe umane; asigurarea protecției și asistenței victimelor și a prezumatelor victime ale traficului de ființe umane; colaborarea autorităților administrației publice cu organizațiile necomerciale și cu alți reprezentanți ai societății civile în activitatea de prevenire și combatere a traficului de ființe umane; cooperarea cu alte state și cu organizații internaționale și regionale competente în domeniu.

8) *Legea privind repararea cheltuielilor de tratament aplicat persoanei vătămate în acțiune criminală nr. 79-XIII din 28.04.1994* - reglementa că cheltuielile de tratament în staționar aplicat persoanei vătămate în acțiune criminală intenționată sunt reparate în beneficiul statului de persoana condamnată pentru săvârșirea acestei infracțiuni.

9) *Legea privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr. 1225-XII din 30.12.1992* - determină categoriile de victime ale represiunilor politice, precum: 1) persoanele care au avut de suferit de pe urma represiunilor politice; 2) persoanele asupra cărora au fost adoptate decizii de represiune politică, dar care au reușit să evite represiunile directe, inclusiv prin refugiu peste hotarele republicii; 3) membrii familiei persoanelor supuse represiunilor, inclusiv copiii care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele, persoanele care au fost impuse sau nevoite să-și urmeze părinții, rudele, tutorii în exil ori la locul de deținere specială, sau rămase fără îngrijirea acestora, precum și copiii persoanelor executate în urma represiunilor politice.

În urma celor menționate, rezultă că Republica Moldova a urmat tendințele mondiale și regionale, reflectate în diverse instrumente internaționale în ceea ce privește despăgubirile victimelor unor infracțiuni violente din partea Statului. Mai mult ca atât, în Republica Moldova, problema victimelor infracțiunilor constituie un subiect de interes național, reflectat în Strategia de reformare a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, aprobată prin Legea nr. 231 din 25 noiembrie 2011, și concretizat în Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 6 din 16 februarie 2012. Astfel, prin acțiunile de la pct. pct. 2.5.3 din planul de acțiuni - „Consolidarea mecanismului de asigurare a drepturilor victimelor infracțiunilor” și subpct. 6.4.6.1 - „Elaborarea cadrului normativ necesar pentru reabilitarea victimelor torturii și altor rele tratamente” au fost punctate exact acțiunile necesare a fi realizate în vederea creării unui mecanism inițial pentru protecția și reabilitarea victimelor infracțiunilor.

În urma celor evocate supra, evidențiem faptul că este într-o continuă evoluție cadrul legal, însă judecătorii, avocații, mediatorii, procurorii sau alte personaje care contribuie la actul de justiție au roluri diferite în acest domeniu. Mai mult ca atât, categoriile enunțate anterior au o mare influență asupra măsurii în care statul de drept este susținut în jurisdicția lor specifică. Din acest considerent, actele întocmite de personajele care contribuie la actul de justiție își au un aport semnificativ la

identitatea generală a sistemului de justiție – indiferent dacă aceasta este percepută ca fiind imparțială, corectă și dreaptă. Acest lucru va reafirma importanța respectării și aplicării de jure și de facto a următoarelor principii: a) intervenții bazate pe drepturile omului; b) tragerea la răspundere a făptașilor conform prevederilor legale; c) abordarea coordonată și constructivă între mai multe instituții statale sau interstatale etc.

CONCLUZII

Politica penală contemporană a majorității statelor lumii este orientată spre promovarea strategiilor de consolidare și garantare a drepturilor pe care le au victimele infracțiunilor, precum și spre instaurarea unei justiții cu caracter restaurativ. În plus, problematica subiectului victimei infracțiunii și a compensării prejudiciilor cauzate acestora prin fapte penale este în continuă evoluție în diverse jurisdicții.

Astfel, protecția victimelor infracțiunilor, în special rehabilitarea și compensarea prejudiciilor cauzate în urma actelor infracționale, constituie o preocupare a instituțiilor statale și non-guvernamentale, a organizațiilor de nivel mondial și comunitar, precum și a membrilor de rând ai comunității.

Respectiv, înlăturarea daunelor cauzate de săvârșirea infracțiunii nu este suficientă doar intervenția organelor de drept și a justiției penale. Din acest considerent, Republica Moldova a urmat tendințele mondiale și regionale, reflectate în diverse instrumente internaționale în ceea ce privește despăgubirile victimelor unor infracțiuni violente din partea Statului. Mai mult decât atât, în Republica Moldova problema victimelor infracțiunilor constituie un subiect de interes național, reflectat în mai multe acte normative. Conform prevederilor internaționale, europene și naționale în materie, pentru daunele materiale și morale suferite ca urmare a infracțiunilor, victimele infracțiunilor au dreptul la despăgubiri, care pot fi obținute fie prin inițierea unei acțiuni civile împotriva făptuitorului în cadrul sau concomitent cu procedura penală sau separat în procedură civilă, fie prin obținerea unei despăgubiri financiare acordate de stat. Astfel, se conturează universalitatea dreptului la despăgubiri și compensații a victimelor infracțiunii, ținându-se cont de categoria victimei și de tipurile de prejudicii cauzate acesteia în urma actului infracțional.